

Protokoll 4/2025

fört vid Rådet till skydd för Stockholms skönhets
sammanträde måndagen den 3 mars 2025 kl. 13:30-16:30,
Kansliokalerna, Hantverkargatan 3H

Övriga närvarande

Leif Bolter
Katarina Borg Vice ordförande
Elisabet Jermsten
Desirée Johansson
Måns Lönnroth
Monica Muro de Santa Cruz
Helena Nilsson Lannegren
Catharina Nolin
Laila Reppen
John Stenborg
Knut Weibull
Monica Hector Protokollförare
Fredrik Jöngren Handläggare
Henrik Nerlund Sekreterare
Oscar Lavelid Föredragande §6
Birgitta Nylander Föredragande §6
Amanda Fjällström Föredragande §6
Ellen Landén Föredragande §8
Jenny Åberg Föredragande §9
Saeed Ebrahimabadi Föredragande §10

Justerare

Knut Weibull

Datum för justering

Paragraf

§§1-12

Protokollförare

Monica Hector

§ 1**Val av justerare samt dagordning****Beslut**

Erinrades att Katarina Borg är mötets ordförande. Valdes ledamot Knut Weibull att tillsammans med ordförande justera protokollet. Beslöts uppta ärenden i ordningen: 1-5,9-10, 6-8, 11-12.

§ 2**Nästa sammanträdesdag****Beslut**

Erinrades att Skönhetsrådet sammanträder den 24 mars 2025, kl. 13.30.

§ 3**Protokoll från sammanträde 2025-02-03****Beslut**

Anmälades att protokoll fört vid rådets ordinarie sammanträde 2025-02-03 justerats i vederbörlig ordning.

§ 4**Protokoll från sammanträde 2025-02-17****Beslut**

Anmälades att protokoll fört vid rådets ordinarie sammanträde 2025-02-17 justerats i vederbörlig ordning.

§ 5**Anmälningar för kännedom****Anmälda handlingar**

- Strandärten 22, underrättelse om granskningsutlåtande, 2022-04072
- Norra Djurgården 1:44, (Kräfteriket), meddelande om antagande, 2021-04218
- (Signerad) Konserthuset 2, yttre ändring, fasadrenovering, underhåll av kulturhistoriskt värdefull byggnad, 2024-16389
- Tennisbollen 1, protest mot att bygga en 11-spelsplan. Översänt för kännedom

- Blodnävan 14 m.fl., underrättelse om antagande, 2023-10309
- Styckmästaren 1 m.fl. (Slakthusområdet Etapp 4A), meddelande om antagande, 2020-14677
- Kummelholmen 2 m.fl., meddelande om granskningsutlåtande, 2024-12417
- Silverskopan 3 m.fl., meddelande om granskningsutlåtande, 2021-14454
- Lista sålda fastigheter. Svar med e-post
- Tennisbollen 1, samrådsyttrande. Översänt för kännedom
- Slussen, C-huset. Svar med e-post
- Tennisbollen 1 m.fl., protest mot ändrad detaljplan. Översänt för kännedom
- (Signerad) Tre Vapen 1, återremiss, Filmhuset fasadbelysning, 2024-02990
- (Signerad) Smedsbacken 25 m.fl., planärende på granskning, 2021-02493
- (Signerad) Spetskålen 16, planärende på granskning, 2024-05904
- (Signerad) Vevstaken 29, planärende på granskning, 2021-16800
- (Signerad) Kontorsskylten 8, två stycken dubbelsidiga digitala reklamskyltar, 2024-16135
- (Signerad) Konserthuset 2, yttre ändring, uppförande av nya fönsterdörrar på fasad mot Sveavägen, 2025-01593
- (Signerad) Kristinebergs slott 11 m.fl., förslag till detaljplan för del av fastigheten, 2022-01535
- (Signerad) Sidfoten 1, skylt, 2 st. dubbelsidiga digitala reklamvittriner, 2024-16771
- Sernanders ekinventering. Svar med e-post
- Östermalm 3:62, berörda frågor och kommentarer angående bygglovsärendet dnr 2024-19557. Översänt för kännedom.

§ 6**Revidering av riktlinjer för projektspecifika och gröna parkeringstal, KS 2024/1429**

Genom remiss hade Kommunstyrelsen, Finansroteln, rotel 1, begärt Skönhetsrådets yttrande över Revidering av riktlinjer för projektspecifika och gröna parkeringstal, KS 2024/1429. Oscar Lavelid, strateg, stadsutvecklingsavdelningen, stadsledningskontoret, Birgitta Nylander, enhetschef trafik, exploateringskontoret samt Amanda Fjällström, projektledare, redogjorde för ärendet.

SR 2025/19

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet ställa sig positivt till revideringen av riktlinjer, men ansåg att de tydligare ska syfta till en p-norm noll i hela staden.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Sammanfattning av ärendet

I stadens budget för 2023 fick exploateringsnämnden i samarbete med trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden uppdraget att revidera riktlinjer för projektspecifika och gröna parkeringstal för att styra mot lägre parkeringstal vid nybyggnation samt för att göra mobilitetstjänster till standard. Vid planering ska säker och tillgänglig parkering för cyklar och lådcyklar skapas. Syftet är att bidra till stadens mål om en minskning av biltrafiken med 30 procent. Föreslagna riktlinjer innehåller förslag på parkeringstal för cykel, lägesbaserade parkeringstal för bilar med ett maxtal för innerstaden och en miniminorm för ytterstaden, mobilitetsåtgärder som standard för alla nybyggda bostadshus samt möjlighet till rabatt på p-tal genom ytterligare mobilitetstjänster.

Skönhetsrådet ansåg att de föreslagna riktlinjerna går i rätt riktning men förordar att ytterligare steg bör tas mot en maxnorm (p-tal 0) i hela staden. Skönhetsrådet ansåg att modellen med parkeringstal är problematisk då den bidrar till att driva upp bilanvändandet. Med en maxnorm även i ytterstaden undviks en situation där p-tal överstiger bilinnehavet. I sådana lägen saknas incitament för minskad bilanvändning, vilket är ett hinder för en utveckling mot ett bättre och billigare mobilitetsutbud som ger bättre tillgänglighet. Där gällande lagstiftning är ett hinder borde Stockholms stad kunna vara drivande för att den förändras. P-talet påverkar också boendemiljön

negativt och tvingar fram lösningar med en okänslig hantering av topografin, onödig sprängning och klimatpåverkan. Rådet erfar att kostnaden för garage utgör en betydande del av byggkostnaderna – en kostnad som behöver bäras av samtliga lägenheter. Detta drabbar i synnerhet områden där betalningsförmågan är låg.

Skönhetsrådet uppskattade förslaget med ett grundläggande mobilitetsutbud och tror att det kan vara en bra hjälp för de boende att förändra sitt resandemönster till miljömässigt mer hållbara alternativ. Likaså fann rådet det positivt att kostnaderna för bilparkering särredovisas vilket förtydligar den verkliga kostnaden. Rådet såg också positivt på att det nya förslaget möjliggör att ersättningsparkering hanteras enligt samma principer som vid nybyggnation.

Skönhetsrådet har i sitt arbete reagerat på att det i flera av de detaljplaneärenden rådet har haft att yttra sig över inte har tagits något samlat grepp för att lösa mobilitets- och parkeringsfrågan på områdesnivå. Man har tvingats bebygga grönområden eller underbygga gårdar samtidigt som parkeringsanläggningar eller andra parkeringsalternativ funnits i närheten som hade kunnat nyttjas. Rådet bedömde att det finns ett stort behov av att inventera markparkering och parkeringsanläggningar inom staden i syfte att hitta möjligheter till samordning och samnyttjande, vilket skulle förhindra onödiga ingrepp eller att anläggningar tillförs och därigenom spara värdefull mark att nyttja för andra ändamål.

Skönhetsrådet ville därför understryka vikten av att frågan om mobilitet och parkering ska hanteras i områdesplaneringen.

Handlingar i ärendet

- SR 2025/19-1 Revidering av riktlinjer för projektspecifika och gröna parkeringstal, förslag på remiss, KS 2024/1429
- SR 2025/19-1.3 Mobilitet och parkering, parkeringsriktlinjer vid nyproduktion
- SR 2025/19-1.4 Parkeringskarta
- SR 2025/19-1.5 Utformning av cykelparkering
- SR 2025/19-1.6 Begreppsförklaring mobilitetsåtgärder

§ 7

Moderna – en ny myndighet för modern konst, arkitektur och design (Ds 2025:2), KS 2025/185

Återupptogs till behandling ärende bordlagt 2025-02-17 (§1) angående Moderna – en ny myndighet för modern konst, arkitektur och design (Ds 2025:2), KS 2025/185.

SR 2025/34

Beslut

Förelåg av sekreteraren utformat förslag till skrivelse vilken antogs som rådets.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Handlingar i ärendet

- SR 2025/34-1 Moderna - en ny myndighet för modern konst, arkitektur och design (Ds 2025:2), KS 2025/185
- SR 2025/34-1.1 Remiss - Promemorian - Moderna - en ny myndighet för modern konst, arkitektur och design (Ds 2025:2)

§ 8

Tempelriddarorden 1 m.fl., förslag till detaljplan, 2023-09235

Stadsbyggnadskontoret hade genom remiss begärt Skönhetsrådets yttrande över Tempelriddarorden 1 m.fl., förslag till detaljplan, 2023-09235. Ellen Landén, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet.

SR 2025/26

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet tillstyrka förslag till detaljplan med erinran om att hus 5, 6, och 8 bör utgå ur förslaget.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Sammanfattning av ärendet

Planförslaget innebär en förtätning av Bredäng med 200 nya bostäder i huvudsak placerade på ytor som varit upplåtna för

parkering. Den nya bebyggelsen föreslås inrättas i den lamellstruktur och med de riktningar som gäller befintliga hus från 1960-talet. De tillkommande husen kommer vara ovanligt smala, omkring tio meter, och i huvudsak ha tre våningar i mötena med ursprungliga lameller.

Skönhetsrådet fann förslaget välstuderat och sympatiserar med inriktningen att bygga på parkeringsytorna. Riktningar, volymer och höjder följer det befintliga mönstret på ett harmoniskt sätt där vissa detaljer, som balkonger på gavlar etc. adderar individualitet åt det nya. Det är mycket positivt att ny grönska och publika lokaler föreslås vid Bredängs allé. Rådet ansåg vidare att förslaget skulle vinna på att koncentreras till de idag hårdgjorda ytorna och att vissa delar bör omarbetas där intrång föreslås i naturmark. Detta gäller särskilt hus 5, 6 och 8 som enligt rådets mening bör utgå ur förslaget. De tre nämnda husen är ett slags särlingar i en i övrigt stark komposition längs Bredängs allé och Frimurarvägen.

Avslutningsvis ville rådet inskräpa vikten av att hela den tillkommande gruppen ges en kvalitativ arkitektur som håller samman och tydligt markera att detta är ett större tillägg från vår tid.

Handlingar i ärendet

- SR 2025/26-10 Samrådsbrev
- SR 2025/26-9 Planbeskrivning samråd
- SR 2025/26-2 Kulturmiljöanalys Bredäng
- SR 2025/26-3 Stadsrumsanalys
- SR 2025/26-6 Dagsljus- och solstudie
- SR 2025/26-8 Plankarta samråd
- SR 2025/26-4 Mobilitet och parkeringsutredning
- SR 2025/26-5 Dagvattenutredning
- SR 2025/26-7 PM naturvärdesbedömning

§ 9

Västertorp 1:1 vid kv Brättet, förslag till detaljplan för del av, 2021-05148

Stadsbyggnadskontoret hade genom remiss begärt Skönhetsrådets yttrande över Västertorp 1:1 vid kv Brättet, förslag till detaljplan för del av, 2021-05148. Jenny Åberg, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet.

SR 2025/37

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet avstyrka förslag till detaljplan.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Sammanfattning av ärendet

Detaljplaneförslaget syftar till att möjliggöra uppförandet av två flerbostadshus längs med Vasaloppsvägen i Västertorp med ca 60 seniorbostäder och 50 studentbostäder.

Stadsplanen för Västertorp upprättades av stadsplanedirektören Sven Markelius 1946 och är ett tidigt exempel på efterkrigstidens stadsplaneringsidéer med ett från vägsystemet separerat nät av gångvägar som gent leder till stadsdelens olika områden. Av detta skäl har Vasaloppsvägen och Västertorpsvägen inga entréer, utan kommunikationen sköts genom korta säckgator. Västertorp var den första stadsdelen i sitt slag att få denna typ av trafiksystem. Detta är skälet till att den nu, för bebyggelse föreslagna platsen, lämnades obebyggd och lades ut som park. Att placera bostadslameller och en säckgata skulle helt förstört det vackra naturlandskapet med två bevuxna höjdparter. Dessa har istället fått utgöra en viktig del av parkens gestaltning, signerad arkitekt Erik Glemme. Utformningen följer en typisk idé för tiden, där det gestaltade flyter samman med naturlandskapet så att naturlandskapet görs till en del av parken. Det ”lånade” landskapet blir därmed en del i det gestaltade.

Skönhetsrådets uppfattning var att föreliggande förslag kommer att göra ett oåterkalleligt ingrepp i detta lånade landskap. De båda bergknallarna som ligger i varsin del av planområdet är en betydande del av idén med parkens utformning och unika i sin orördhet. Dragningen av Vasaloppsvägen har medvetet gjorts så att bergknallarna bevaras i sin helhet, då de utgör en fin avgränsning mot parken i söder. Att bebygga dem innebär ett ingrepp i berghällarna som är irreparabelt. Området har också många äldre träd, vilket är en kvalitet i sig. Förekomsten av äldre träd är numer en företeelse som i huvudsak är förbehållen städer. Av biologiska skäl är det därför också viktigt att låta området förbli obebyggt.

Sammanfattningsvis ansåg Skönhetsrådet att den skada i såväl kultur- som naturmiljö som åsamkas Västertorps centrala park är betydligt större än värdet av de tillkommande husen. Rådet avstyrkte därmed förslaget till ny detaljplan.

Handlingar i ärendet

- SR 2025/37-2 Samrådsbrev
- SR 2025/37-3 Planbeskrivning samråd
- SR 2025/37-4 Plankarta samråd
- SR 2025/37-5 Fågelinventering
- SR 2025/37-6 Naturvärdesinventering

- SR 2025/37-7 Barnkonsekvensanalys
- SR 2025/37-8 Dagvattenutredning
- SR 2025/37-9 Trafikbullerutredning

§ 10

Hammarö 11 m.fl., förslag till detaljplan, 2023-15669

Genom remiss hade stadsbyggnadskontoret begärt Skönhetsrådets yttrande över Hammarö 11 m.fl., förslag till detaljplan, 2023-15669. Saeed Ebrahimabadi, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet.

SR 2025/36

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet tillstyrka förslag till detaljplan med erinran om att hushöjden måste minskas med två våningar samt att den föreslagna husformen med ett slutet hörn bör omarbetas.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Sammanfattning av ärendet

Detaljplanen syftar till att möjliggöra bostäder och centrumlokaler inom fastigheten Hammarö 11 m.fl. Planen ska bidra till översiktsplanens mål att omvandla Farstavägen och Nykroppagatan till stadsgator med centrumlokaler i bottenvåningen och prioritera gång- och cykeltrafik. Den föreslagna bebyggelsen, som ska uppföras som stockholmshus, placeras för att rama in korsningen och skapa en skyddad bostadsgård. Totalt omfattar förslaget ca 110 lägenheter varav 6 är planerade för LSS-boende, samtliga avses bli hyresrätter.

Skönhetsrådet är väl medvetet om stadens planer för området och programmet Tyngdpunkt Farsta som syftar till att stadsdelarna Farsta, Larsboda och Farsta strand ska omvandlas till mer blandade stadsdelar och kompletteras med upp till 8000 lägenheter samt allmänna funktioner såsom skolor, parker och infrastruktur. En del av denna planering inkluderar planerna på att omvandla Farstavägen och Nykroppagatan till stadsgator samt att bebygga parkeringsytor vid Farsta centrum. Rådet erfor under sammanträdet att intresset från byggaktörernas sida åtminstone i dagsläget tycks vara litet och att man från stadens sida därför brutit ut det aktuella planområdet för att komma vidare med en mindre del av stadsutvecklingsprojektet.

Skönhetsrådet ställde sig positivt till planerna att bygga här, som en del i strategin att utveckla vägen till stadsgata, men var tveksamt till

det presenterade förslaget. Den föreslagna formen på byggnaden, ett hörnhus, blir ett udda och främmande inslag i Farsta, om den planerade förtätningen längs Farstavägen dröjer eller aldrig blir genomförd. Gatan kommer inte upplevas som ”stadsmässig” med ett enda stort hörnhus, det blir snarare en i området mycket avvikande huskropp som varken förhåller sig till de fristående hus som planeras längs Nykroppagatan eller den äldre bebyggelsen på kullen bakom. Rådet skulle dessutom gärna sett något annat än stockholmshus på platsen, något som bättre skulle kunna förhålla sig till områdets karaktär men samtidigt tillföra nya värden till 1950-talsarkitekturen i Farsta.

Det aktuella planområdet ligger lägre i terrängen både i förhållande till de befintliga husen i kvarteret Hammarö och de planerade stockholmshusen vid Nykroppagatan. Ändå föreslås en högre byggnadshöjd för kvarteret, vilket rådet fann omotiverat. Att, som i underlaget, jämföra hushöjderna i det aktuella förslaget med de höga punkthusen vid Farsta centrum eller de befintliga skivhusen söder om Nykroppagatan ansåg rådet inte relevant i sammanhanget. Enligt rådets uppfattning bör husen sänkas med två våningar för att linjera i höjd med Nykroppagatans nya stockholmshus som byggnaden kommer att läsas samman med. De i underlaget redovisade solstudierna visar ju med tydlighet att gården endast nås av ljusinsläpp under en kort period på sommaren. Ett möjligt sätt att bättre anpassa strukturen till rådande osäkerhet och förbättra förutsättningarna för såväl en god stadsmiljö som bostadsmiljö kan vara att låta den sektion, A3, som utgör hörnhuset utgå. Det skulle öka dagsljusinsläppet på gården samt inte minst skapa en visuell koppling till de befintliga husen högre upp i backen. Vad gäller parkeringsfrågan som ofta är ett problem vid nybyggnation uppmärksammade rådet att byggherren arbetat föredömligt med frågan på områdesnivå.

Rådet önskade vidare att staden gör allvar av planerna att omgestalta Farstavägen även om den planerade förtätningen längs gatan dröjer.

Handlingar i ärendet

- SR 2025/36-2 Samrådsbrev
- SR 2025/36-3 Planbeskrivning samråd
- SR 2025/36-4 Plankarta samråd
- SR 2025/36-5 Naturvärdes- och fågelinventering
- SR 2025/36-6 Skyfallsutredning
- SR 2025/36-7 Dagvattenutredning
- SR 2025/36-8 Trafikbullenutredning - med bilagor
- SR 2025/36-9 Riskutredning Förstudie
- SR 2025/36-10 Parkerings- och mobilitetsutredning

§ 11

Sekreteraren informerar

Sammanfattning av ärendet

Sekreteraren kommer att hålla föreläsning om Skönhetsrådets första 50 år på stadsarkivet, Liljeholmskajen 4/3.

Onsdag 5/3 håller sekreteraren föreläsning om Skönhetsrådet för Journalistseniorerna.

Fastighetsägaren Pembroke har önskat ett möte med sekreteraren vilket kommer att hållas 6/3.

Sekreteraren är inbjuden till ett första möte om Skogskyrkogården och implementering av världsarvsstrategin.

§ 12

Övriga frågor

Beslut

Förelåg inga övriga frågor.

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Monica Christina,Hector	2025-03-07
Maria Katarina,Borg	2025-03-07
Magnus Henrik Erkki,Nerlund	2025-03-07
Knut Felix,Weibull	2025-03-07